

ГЕНОЦИД ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Як майже у всіх гуманітарних кризах планети останніх десятиліть, у яких було вчинено масштабні акти насильства проти цивільних осіб, на даному етапі гостро постає проблематика геноциду українського народу. Власне війна в Україні викликає у світовій демократичній спільноті жах, співчуття, сприймається як геноцид і асоціюється з історичним «злом». Ворог намагається відібрати нашу свободу, дегуманізувати українців, знищити українську ідентичність та позбавити незалежності. Зокрема питання про примусове переміщення українських дітей перебуває в епіцентрі військової агресії рф проти України.

Загальновідомо, що насильницька передача дітей однієї етнічної групи іншій вважається геноцидом згідно зі статтею II Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, ухваленою Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 9 грудня 1948 року. В Конвенції закріплена міжнародно визнана правова дефініція поняття геноциду, яку використовує також Римський статут Міжнародного кримінального суду. Кількість жертв не має значення для того, щоб визнати геноцид.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням геноциду та злочинів проти людяності присвятили праці дослідники, зокрема: М. Акімов, М. Бассіоні (M. Bassiouni), Ю. Іоффе (Yu Ioffe), Р. Лемкін, Д. Лубан (D. Luban), Г. Метро (G. Mettraux), С. Страус (S. Straus), А. Умланд (A. Umland), Г. Терещук та інші.

Проблематика геноциду та злочинів проти людяності в умовах російсько-української війни потребує більш детального опрацювання. Крім того, виникла нагальна потреба захисту основних прав і свобод, ефективної законодавчої політики парламенту. В цьому й полягає актуальність, важливість і науковий інтерес до концептів геноциду та злочинів проти людяності.

Мета дослідження полягає в аналізі основних рис геноциду та злочинів проти людяності, у визначенні даних злочинних діянь, а також у наведенні прикладів геноциду українського народу в умовах широкомасштабної збройної агресії рф проти України.

З'ясуванню особливостей поняття геноциду та злочину проти людяності в сучасних умовах слугувала низка методів дослідження. Методологічною основою дослідження став метод юридичної науки, який являє собою систему засобів пізнання права, яка оперує філософськими, загальнонауковими й спеціально-юридичними засобами, методиками й техніками дослідження. За допомогою

історичного, діяльнісного, порівняльно-правового та компрехендного (всеохопного) підходу сформовано концептуально-методологічну основу роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблематика нашого дослідження актуалізована війною рф проти України. Російський президент використав термін «криза», щоб виправдати своє вторгнення до України, заявляючи про «денацифікацію» країни. У відповідь Президент України, Володимир Зеленський, звинуватив російські сили в геноциді, а Україна подала справу до Міжнародного суду ООН. З моменту вторгнення РФ в Україну геноцид став частиною офіційної української риторики про війну. Багато прихильників України, зокрема експрезидент США Джо Байден, почали вживати цей термін [1].

Широкомасштабна збройна агресія рф проти України, яка розпочалася в ніч на 24 лютого 2022 року, принесла на українську землю жакхливі за своїм обсягом і рівнем цинізму руйнування. Наслідки війни засвідчили, що для ворожої армії є характерним цілеспрямоване руйнування об'єктів цивільної інфраструктури: торговельних центрів, продуктових складів, лікарень, шкіл, дитячих садків, пологових будинків, музеїв і релігійних споруд. Такий негуманний спосіб ведення війни міг би зменшити спротив місцевого населення України, яке чинило відчайдушний опір російському вторгненню. Втім є очевидним порушення законів і звичаїв війни та інших норм міжнародного гуманітарного права [2, с. 6].

Питання геноциду є складне та дискусійне у сфері міжнародного права та теорії права. Воно виникло після Другої світової війни на тлі злочинів, що відбулися проти людяності, включаючи Голокост. Львівський юрист польсько-єврейського походження Рафаель Лемкін виділив у міжнародному праві два види злочинів – варварство та вандалізм. У праці «Правила вісі зла в окупованій Європі» дослідник об'єднав їх в один термін – «геноцид». Так у 1943 році й запровадив «геноцид», взявши грецьке слово «γένος» (родина, плем'я або нація, поєднавши з латинським «cidium» (вбивство)). Лемкін навчався в університеті Яна Казимира у Львові (тепер Львівський національний університет імені Івана Франка), де здобув ступінь доктора права. Після навчання займався науковою діяльністю та приватною практикою у Варшаві, а згодом у Вашингтоні та Нью-Йорку. Тема масового винищення народів і націй стала головною в його житті [3].

У роки Голокосту Лемкін втратив майже всю сім'ю – загинули 49 його родичів, включаючи батьків. Сам він і його брат дивом залишилися живими. Через рік Міжнародний військовий трибунал у Нюрнберзі на процесі проти нацистських лідерів, звинувачених у злочинах проти людяності, включив слово «геноцид» до обвинувального акта, втім як описовий, а не правовий термін. Зусилля Лемкіна, спрямовані на визнання геноциду злочином відповідно до міжнародного права, сприяли тому, що в 1948 році ООН ухвалила Конвенцію про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. Документ набрав чинності в 1951 році.

Вказана Конвенція до змісту поняття «геноцид» вкладає діяння, яке супроводжується знищенням, повністю або частково, національної етнічної, расової або релігійної групи як такої: «вбивство членів такої групи; заподіяння серйоз-

них тілесних ушкоджень або психічного розладу членам такої групи; умисне створення для такої групи умов життя, розрахованих призвести до її повного або часткового фізичного знищення; впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню в такій групі; примусове переміщення дітей такої групи до іншої групи» [4].

Важливо підкреслити, що геноцид вважається одним із найважчих злочинів проти людяності. Він засуджується світовою спільнотою та підпадає під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, який був створений для переслідування та судового розгляду справ, пов'язаних з порушеннями міжнародного права, включаючи геноцид.

Верховна Рада України ухвалила законопроект про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього. Документ підтримав 281 народний депутат України. Ініціатором документа став президент Володимир Зеленський. Водночас було подано ще один проект – про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту [5].

Зазначимо, що Римським статутом засновано Міжнародний кримінальний суд, який доповнює національні системи кримінального правосуддя. Так, згідно з приписами статті 5 Статуту, «юрисдикція Суду обмежується найважчими злочинами, які викликають занепокоєння всієї міжнародної спільноти. Відповідно до цього Статуту Суд має юрисдикцію стосовно таких злочинів: а) злочин геноциду; б) злочини проти людяності; с) воєнні злочини; d) злочин агресії» [6].

Згідно з ідеєю Зеленського, Україна ратифікує Римський статут із заявою стосовно статті 124 Римського статуту, згідно з якою Міжнародний кримінальний суд не матиме юрисдикції за статтею 8 (воєнні злочини) щодо громадян України протягом семи років після ратифікації. «Україна заявляє, що протягом семи років після набрання Римським статутом чинності для України вона не визнає юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо злочинів, зазначених у статті 8 (з урахуванням поправок), коли, ймовірно, злочин був вчинений громадянами» [7].

Питання про зародження та еволюцію концепції злочину проти людяності певним чином висвітлювалися в науці міжнародного права. Ґрунтовними дослідженнями є зокрема праці М. Бассіоні [8; 9]. Автор простежує еволюцію злочинів проти людяності та їх застосування від кінця Першої світової війни до наших днів з погляду як історичного правового аналізу, так і змісту предмета.

Словосполучення «злочин проти людяності» набуло значного резонансу в правових і моральних уявленнях світу після Другої світової війни. Це свідчить про масштаб та огидність злочину. По-перше, поняття «злочин проти людяності» охоплює злочини, які завдають шкоди не тільки жертвам та їхнім спільнотам, але й усім людям, незалежно від їхніх спільнот. По-друге, дане поняття свідчить про те, що ці злочини ставлять в принизливе становище людяність як таку, до якої ми всі належимо, і, яка нас відрізняє від інших природних істот [10, с. 86].

Це подвійне значення не тільки надає поняттю злочину проти людяності значної ваги, але також і двозначності, яку ми можемо зауважити в подвійному значенні слова «людяність». Людність – це істотна ознака людини, а також сукупність усіх людських істот (людство). Отже, визначальною ознакою злочину проти людяності є те, що шкода завдається людяності як цінності [10, с. 87].

Зауважимо, що різні, на перший погляд, правові поняття «злочини проти людяності» та «злочини проти (безпеки) людства» сягають одних і тих же міжнародно-правових джерел, однак їх переклад, зокрема з англійської, здійснювався в різний час і за різних політичних та юридичних реалій. В англійських джерелах міжнародного характеру міститься єдиний термін «humanity», який має кілька варіантів перекладу: людство як сукупність людей; людська природа.

Генезис поняття злочинів проти людяності пов'язують із Декларацією союзників 1915 року та застереженням Мартенса. Спільною Декларацією країн-союзниць (Англії, Франції та Росії) від 24 травня 1915 р. було засуджено дії турецької влади стосовно вірменського населення, де вказувалося: «Зважаючи на такі нові злочини, скоєні Туреччиною проти людства...» (*crimes against humanity*) [11]. Як бачимо, у цьому випадку даний термін перекладають як «злочини проти людства».

Застереження Мартенса – це норма *jus cogens* для захисту людської особистості у період воєнного конфлікту, яка сформульована так: «Надалі до того часу, поки не з'явиться можливість видати повніше зведення законів війни, Високі договірні сторони вважають прийнятним засвідчити, що у випадках, не передбачених прийнятими ними постановами, населення та сторони, що воюють залишаються під охороною та дією засад міжнародного права, оскільки вони виходять з усталених між освіченими народами звичаїв, із законів людяності та вимог громадської свідомості» [12, с. 381].

У пункті «с» статті 6 Статуту Міжнародного військового трибуналу (Нюрнберзького трибуналу) для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі (1945) визначається саме поняття «*crimes against humanity*» [11].

Злочини проти людяності включені до юрисдикції Міжнародного трибуналу з колишньої Югославії, Міжнародного кримінального трибуналу з Руанди, Спеціального суду з Сьєрра-Леоне, Надзвичайних палат у судах Камбоджі, Особливих колегій зі Східного Тимору. У Римському статуті Міжнародного кримінального суду (ст. 7) міститься найбільш детальне визначення даного злочину.

Поняття «*crimes against humanity*» в українській версії відбито вже як злочини проти людяності, до яких належать вбивства, винищення, поневолення, заслання та інші жорстокості, які було спрямовано на цивільне населення до або під час війни.

У Кримінальному кодексі України містяться дефініції поняття геноциду та злочинів проти людяності. Так, статтею 442 визначено, що «Геноцид, тобто діяння, умисно вчинене з метою повного або часткового знищення національної, етнічної, расової чи релігійної групи як такої шляхом: 1) позбавлення життя

членів цієї групи; 2) заподіяння членам групи серйозної шкоди; 3) створення для групи життєвих умов, спрямованих на повне чи часткове її фізичне знищення; 4) впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню в такій групі; 5) насильницької передачі дітей з однієї групи в іншу, - карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі» [13].

Згідно з приписами статті 442-1 Кримінального кодексу України «Злочини проти людяності – це умисне вчинення в межах широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення (переслідування будь-якої групи або спільноти, яка може бути ідентифікована, тобто обмеження прав людини за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, статевими або іншими підставами (ознаками) дискримінації, визначеними міжнародним правом як неприпустимі; депортації населення, тобто примусового і за відсутності підстав, міжнародним правом, переміщення (виселення) відповідної групи осіб з території, на якій вони законно перебували, на територію іншої держави; насильницького переміщення населення (виселення) відповідної групи осіб з території, на якій вони законно перебували, до іншої місцевості у межах однієї держави; зґвалтування, сексуальної експлуатації, примушування до зайняття проституцією, примусової вагітності, примусової стерилізації або будь-яких інших форм сексуального насильства; оборнення в рабство або торгівлі людьми; насильницького зникнення; незаконного позбавлення волі; катування; інших умисних нелюдських діянь подібного характеру, які супроводжуються заподіянням сильних страждань, середньої тяжкості або тяжких тілесних ушкоджень чи серйозної шкоди психічному або фізичному здоров'ю, – карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років. Умисне вчинення в межах широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення злочину апартеїду, винищення, вбивств – карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі» [13].

Незалежною міжнародною комісією з розслідування порушень в Україні було констатовано такі злочини проти людяності, як катування військовополонених і цивільних українців у російських місцях несвободи, у тому числі сексуальне насильство, як форма катувань. Голова Незалежної міжнародної комісії з розслідування порушень в Україні, пан Ерік Мьосе, під час презентації нової доповіді на Генеральній асамблеї ООН зазначив: «На підставі знайдених доказів можна стверджувати, що російська влада діяла у межах скоординованої державної політики застосування катувань проти українських цивільних осіб та військовополонених і таким чином скоїла злочини проти людяності». Зокрема, у спільному дослідженні Медійної ініціативи за права людини, Всесвітньої організації проти катувань і Центру прав людини Zmīna зафіксовані такі злочини проти людяності, як: катування, свавільне затримання, депортація, викрадення, утримання у місцях несвободи, незаконне переміщення на територію РФ [14].

Як зауважив Гюнаель Метро, геноцид часто розглядається як найважчий злочин проти людяності, але насправді вказані поняття юридично різні. Злочи-

ни проти людяності та геноцид мають іншу *mens rea*. Коло основних правопорушень, які можуть кваліфікуватися як геноцид, є більш обмеженим за обсягом, ніж ті, які можуть кваліфікуватися як злочини проти людяності. Злочини проти людяності мають бути скоєні в контексті збройного конфлікту, тоді як геноцид може бути скоєний як у мирний, так і у воєнний час. Визначення геноциду, на відміну від визначення злочинів проти людяності, не вимагає, щоб дії обвинувачених відбувалися в контексті широкомасштабного чи систематичного нападу на цивільне населення. У той час як злочини проти людяності можуть бути вчинені лише проти цивільних осіб, геноцид може бути вчинений проти будь-якого члена цільової групи, чи то комбатантів, чи цивільних [15].

Всі дії та риторика російської влади вказують на намір знищити український народ. Путіним Україна взагалі не розглядається як окрема цілісність, а деякі проурядові російські ЗМІ часто-густо публікують статті із закликами ліквідації українського населення. Офіційна політика рф щодо України чітко окреслює два основні завдання – знищити українців як самостійну політичну націю та знищити як окрему етнічну групу.

Крім того, що рф впродовж двох років повномасштабної війни було порушено норми міжнародного права, найбільш цинічним злочином стала масова депортація українських дітей, розлучення з батьками й піклувальниками, передавання на виховання в російські сім'ї. В процесі прискороного видавання російських документів, змінюються дані дітей. Не викликає жодних сумнівів факт наявності цілеспрямованого наміру знищення українців як національної групи з метою розірвати цілісність групи. Все це лежить в основі серйозних наслідків для майбутньої життєздатності українців. І цей намір задокументовано, здійснюється постійний моніторинговий аналіз дій, висловлювань та інших форм комунікації його авторів.

Таким чином, таке діяння, як насильницька передача дітей однієї етнічної групи іншій спрямоване проти захищеної групи з метою знищити її цілком чи частково та кваліфікується як геноцид.

Погоджуємося з висновком Європарламенту стосовно необхідності злагодженого підходу як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Доцільно також врахувати обмеження міжнародного права щодо досягнення відповідальності за примусову депортацію українських дітей. Механізмами термінового повернення українських дітей є Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний суд і універсальна юрисдикція в державах-членах ЄС разом із потенціалом українських судів, надають шляхи правового захисту, хоча кожен має свої окремі проблеми. Примітно, що план дій «Поверніть дітей в Україну» свідчить про проактивний крок українського уряду, хоча складності міжвідомчої координації та достатнього фінансування, безперечно, будуть створювати значні проблеми [16, с. 69].

Висновки. Геноцид часто розглядається як найважчий злочин проти людяності, але насправді вказані поняття юридично різні. І геноцид, і злочини проти людяності – два юридично різні концепти, які мають спільне історичне корін-

ня, пов'язане з подіями Голокосту. Злочини проти людяності та геноцид мають іншу *mens rea*. Коло основних правопорушень, які можуть кваліфікуватися як геноцид, є більш обмеженим за обсягом, ніж ті, які можуть кваліфікуватися як злочини проти людяності. Злочини проти людяності мають бути скоєні в контексті збройного конфлікту, тоді як геноцид може бути скоєний як у мирний, так і у воєнний час.

Геноцид є однією з найжорстокіших у своєму прояві форм масового насильства та злочинів проти людяності, який характеризується навмисним знищенням чи значною шкодою, що завдається певній національній, етнічній, расовій чи релігійній групі. Крім нормативного, політичного та правового вимірів геноцид є ще й емпіричною категорією та стосується умисного знищення груп виконавцями злочину.

У 1943 році львівський вчений-юрист польсько-єврейського походження Рафаель Лемкін виокремив у міжнародному праві два види злочинів – варварство та вандалізм, об'єднавши їх в один термін – «геноцид». Так й запровадив «геноцид», взявши грецьке слово «γένος» (родина, плем'я або нація, поєднавши з латинським «cidium» (вбивство)).

Як у часи Голодоморів 20-х, 30-х, 40-х років ХХ століття, так і тепер жорстокий імперіалістичний терор та цинічний геноцид незмінні. І таке не можна виправдати виною самої жертви, яка буцімто загрожує агресору. Якою загрозою для росіян були невинно убієнні або примусово переміщені українські діти?

Незалежна міжнародна комісія з розслідування порушень в Україні має достатню кількість доказів для того, щоб стверджувати про скоординовану державну політику російської влади, яка систематично скоювала злочини проти людяності у вигляді катувань. Також світова спільнота визнає геноцидом те, що сьогодні відбувається в Україні. Втім, саме від політичної волі держав залежить створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України та притягнення рф до відповідальності.

1. Straus S. *Genocide in Ukraine: what ere the roots of the debate?* The justiceinfo.net. 13 May 2022. URL: <https://www.justiceinfo.net/en/92081-genocide-in-ukraine-roots-debate.html>
2. Російський наступ на релігійну свободу в Україні. Дослідження, аналітика та рекомендації / За заг. ред. О. В. Зайця та М. С. Васіна. К.: Вид. Пугач О. В., 2022. 40 с.
3. Терещук Г. Рафаель Лемкін винайшов термін «геноцид». Що пов'язує правника з українцями і Голодомором? Радіо Свобода. 09 грудня 2024, 07:10. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/henotsyd-holodomor-zlochyny-pokarannya-ukrayina/33229220.html>
4. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. Офіційний переклад Конвенції надісланий листом МЗС № 72/14-612-54598 від 22.04.2024 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text (дата звернення: 27.01.2025).
5. Верховна Рада ратифікувала Римський статут. ZMINA, 21 Серпня 2024. URL: <https://zmina.info/news/verhovna-rada-ratyfikovala-rymskyj-statut/>.

6. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду. Римський статут ратифіковано із заявами та поправками до нього Законом № 3909-IX від 21.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 27.01.2025).
7. Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього: Закон України № 3909-IX від 21 серпня 2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#n2> (дата звернення: 12.01.2025).
8. Bassiouni M. C. *Crimes against Humanity in Internaitonal Criminal Law*. 2-nd ed. The Hague: Kluwer Law, 1999, 610 p.
9. Bassiouni M. C. *Crimes against Humanity: Historical Evolution and Contemporary Application*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. Pp. 1-9.
10. Luban D. *A Theory of Crimes Against Humanity*. Georgetown Law Faculty Publications and Other Works. 2004. 146 p.
URL: <https://scholarship.law.georgetown.edu/facpub/146> (дата звернення: 15.01.2025).
11. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі (прийнятий 08.08.1945). URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/140950__140950 (дата звернення: 19.01.2025).
12. Акімов М. О. Застереження Мартенса та його роль у міжнародному гуманітарному праві. *Правове життя сучасної України: у 2 т.: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.)*. Відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса: ВД «Гельветика», 2019. Т. 1. С. 381–384.
13. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96#w1_1 (дата звернення: 28.01.2025).
14. Краснікова С. Росія вчиняє в Україні злочин проти людяності. Експерти ООН підтвердили тези українських правозахисників. Медійна ініціатива. 31 Жовтня 2024. URL: <https://mipl.org.ua/rosiya-vchynyaє-v-ukrayini-zlochyn-proty-lyudyanoi-eksperty-onn-pidtvverdyly-tezy-ukrayinskyh-pravozahysnykiv/>
15. Mettraux G. *International Crimes and the Ad Hoc Tribunals. War Crimes and Genocide*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2006. Pp. 325–328. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199207541.003.0025>
16. Ioffe Yu., Umland A. *Forcible transfer and deportation of Ukrainian children: Responses and accountability measures*. European Parliament: Policy Department for External Relations. Directorate General for External Policies of the Union. January 2024. 77 p.

Ihor ONYSHCHUK. Genocide And Crimes Against Humanity In The Conditions Of Large-Scale Armed Aggression Of The Russian Federation Against Ukraine

The purpose of the article is to analyze the main features of genocide and crimes against humanity, outline the characteristics of these concepts, define these criminal acts, and provide examples of genocide of the Ukrainian people in the context of large-scale armed aggression by the rf against Ukraine.

The novelty of the article lies in the characterization of the concepts of genocide and crimes against humanity as a special phenomenon in international law. It is shown that the concept of crimes against humanity has undergone certain changes over the decades. It concerned both the expansion of specific types of acts included in this category and the essential features – the characterological features of crimes against humanity. The attitude to the situation of armed conflict; the scale of implementation, coverage by the framework of the illegal policy carried out by states and other participants were taken into account.

Conclusions. Genocide is often considered the most serious crime against humanity, but in fact the two concepts are legally distinct. Both genocide and crimes against humanity are legally distinct concepts that share a common historical root, linked to the events of the Holocaust. Crimes against humanity and genocide have different *mens rea*. The range of underlying offenses that can qualify as genocide is more limited in scope than those that can qualify as crimes against humanity. Crimes against humanity must be committed in the context of an armed conflict, while genocide can be committed in peacetime or wartime.

As in the times of the Holodomors of the 1920s, 1930s, and 1940s, so now the cruel imperialist terror and cynical genocide are unchanged. And this cannot be justified by the guilt of the victim herself, who allegedly threatens the aggressor. What threat did the innocently killed or forcibly displaced Ukrainian children pose to the Russians?

The independent international commission of inquiry into violations in Ukraine has sufficient evidence to state that the Russian government has a coordinated state policy that has systematically committed crimes against humanity in the form of torture. The world community also recognizes what is happening in Ukraine today as genocide. However, it is the political will of states that determines the international legal system and the establishment of a tribunal for the crime of Russian aggression against Ukraine.

Keywords: crime of genocide, crimes against humanity, International Criminal Court, Rome Statute, legal definition, legal reservation of Martens, Raphael Lemkin.

Ігор ОНИЩУК. Геноцид та злочини проти людяності в умовах широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України

Мета статті полягає в аналізі основних рис геноциду та злочинів проти людяності, окресленні ознак і розмежуванні даних понять, визначенні даних злочинних діянь, а також у наведенні прикладів геноциду українського народу в умовах широкомасштабної збройної агресії РФ проти України.

Новизна статті полягає в характеристиці поняття геноциду та злочинів проти людяності як особливого явища у міжнародному праві. І геноцид, і злочини проти людяності – два юридично різні концепти, які мають спільне історичне коріння.

Показано, що концепція злочинів проти людяності впродовж десятиліть зазнала певних змін. Вона стосувалася як розширення конкретних видів діянь, які входять до цієї категорії, так і сутнісних ознак – характерологічних особливостей злочинів проти людяності. Бралось до уваги ставлення до ситуації збройного конфлікту, масштабів здійснення, охоплення рамками проведеної державами та іншими учасниками проти-правної політики.

Висновки. Геноцид часто розглядається як найважчий злочин проти людяності, але насправді вказані поняття юридично різні. І геноцид, і злочини проти людяності – два

юридично різні концепти, які мають спільне історичне коріння, пов'язане з подіями Голокосту. Злочини проти людяності та геноцид мають іншу *mens rea*. Коло основних правопорушень, які можуть кваліфікуватися як геноцид, є більш обмеженим за обсягом, ніж ті, які можуть кваліфікуватися як злочини проти людяності. Злочини проти людяності мають бути скоєні в контексті збройного конфлікту, тоді як геноцид може бути скоєний як у мирний, так і у воєнний час.

Як у часи Голодоморів 20-х, 30-х, 40-х років XX століття, так і тепер жорстокий імперіалістичний терор та цинічний геноцид незмінні. І таке не можна виправдати виною самої жертви, яка буцімто загрожує агресору. Якою загрозою для росіян були невинно убиті або примусово переміщені українські діти?

Незалежна міжнародна комісія з розслідування порушень в Україні має достатню кількість доказів для того, щоб стверджувати про скоординовану державу політику російської влади, яка систематично скоювала злочини проти людяності у вигляді катувань. Також світова спільнота визнає геноцидом те, що сьогодні відбувається в Україні. Втім, саме від політичної волі держав залежить міжнародно-правова система та створення трибуналу щодо злочину агресії РФ проти України.

Ключові слова: злочин геноциду, злочини проти людяності, Міжнародний кримінальний суд, Римський статут, правова дефініція, правове застереження Мартенса, Рафаель Лемкін.